

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΤΡΙΤΗΣ ΚΛΙΣΗΣ

Γενικοί κανόνες:

- **Κανόνας 1^{ος}:** Τα φωνήεντα “-ι-” και “-α-” των καταλήξεων τις τρίτης κλίσης είναι **βραχέα** π.χ. τόν Τρῶα, τῷ χειμῶνι.
- **Κανόνας 2^{ος}:** Τα μονοσύλλαβα ουσιαστικά, στη γενική και δοτική ενικού και πληθυντικού, τονίζονται στη λήγουσα π.χ. ὁ Τρώς – τοῦ Τρώος.

Για να κλίνω ένα ουσιαστικά της γ' κλίσης, θα πρέπει να γνωρίζω την κλίση του ουσιαστικού ὁ ἥρως:

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ονομαστική	ὁ	ἥρω-ς	ονομαστική	οἱ	ἥρω-ες
γενική	τοῦ	ἥρω-ος	γενική	τῶν	ἡρώ-ων
δοτική	τῷ	ἥρω-ι	δοτική	τοῖς	ἥρω-σι(ν)
αιτιατική	τόν	ἥρω-α	αιτιατική	τούς	ἥρω-ας
κλητική	ὦ	ἥρω-ς	κλητική	ὦ	ἥρω-ες

ΗΜΙΦΩΝΟΛΗΚΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΤΡΙΤΗΣ ΚΛΙΣΗΣ

Ημιφωνόληκτα ονομάζονται τα ουσιαστικά στα οποία πριν από την κατάληξη υπάρχουν τα παρακάτω σύμφωνα:

- α. το **ένρινο** σύμφωνο -ν- ---> τότε το ουσιαστικό λέγεται **ενρινόληκτο**
β. τα **υγρά** σύμφωνα -λ-, -ρ- ---> τότε το ουσιαστικό λέγεται **υγρόληκτο**

ΠΡΟΣΟΧΗ! Τα ημιφωνόληκτα ουσιαστικά της γ' κλίσης διακρίνονται σε μόνοθεμα και διπλόθεμα. Τι σημαίνει αυτό;

- **Μονόθεμα** είναι τα ουσιαστικά **το θέμα** των οποίων, όσον αφορά τα **φωνήεντα** που περιέχει, **δεν αλλάζει** σε καμία πτώση π.χ. κρατηρ-.
- **Διπλόθεμα** είναι τα ουσιαστικά **το θέμα** των οποίων, όσον αφορά τα **φωνήεντα** που περιέχει, **αλλάζει σε κάποιες πτώσεις** π.χ. αἶθηρ- / αἶθερ-.

Β. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ - 1. ΜΟΝΟΘΕΜΑ

<u>παράδειγμα μονόθεμου τριτόκλιτου ουσιαστικού με χαρακτήρα -ρ-</u>						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ονομαστική	ὁ	κρατηρ-ς ---> κρατήρ	κλητηρ-ς --->	οἱ	κρατῆρ-ες	κλητη
γενική	τοῦ	κρατῆρ-ος	κλητη	τῶν	κρατήρ-ων	κλητη
δοτική	τῷ	κρατῆρ-ι	κλητη	τοῖς	κρατῆρ-σι(ν)	κλητη
αιτιατική	τόν	κρατῆρ-α	κλητη	τούς	κρατῆρ-ας	κλητη
κλητική	ῶ	κρατηρ-ς ---> κρατήρ	κλητη	ῶ	κρατῆρ-ες	κλητη

Β. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ – 2. ΔΙΠΛΟΘΕΜΑ

<u>παράδειγμα διπλόθεμου τριτόκλιτου ουσιαστικού με χαρακτήρα -ρ- (-ηρ- / -ερ-)</u> <u>που τονίζεται στη λήγουσα</u>						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ονομαστική	ὁ	αἰθηρ-ς ---> αἰθήρ	ἀστήρ-ς --->	οἱ	αἰθέρ-ες	ἀστ
γενική	τοῦ	αἰθέρ-ος	ἀστ	τῶν	αἰθέρ-ων	ἀστ
δοτική	τῷ	αἰθέρ-ι	ἀστ	τοῖς	αἰθέρ-σι(ν)	ἀστράσι(ν)
αιτιατική	τόν	αἰθέρ-α	ἀστ	τούς	αἰθέρ-ας	ἀστ
κλητική	ῶ	αἰθηρ-ς ---> αἰθήρ	ἀστ	ῶ	αἰθέρ-ες	ἀστ

<u>παράδειγμα διπλόθεμου τριτόκλιτου ουσιαστικού με χαρακτήρα -ρ- (-ωρ- / -ορ-)</u> <u>που τονίζεται στην παραλήγουσα</u>						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ονομαστική	ὁ	πρακτωρ-ς ---> πράκτωρ	ῥητ	οἱ	πράκτορ-ες	ῥητ
γενική	τοῦ	πράκτορ-ος	ῥητ	τῶν	πρακτόρ-ων	ῥητ
δοτική	τῷ	πράκτορ-ι	ῥητ	τοῖς	πράκτορ-σι(ν)	ῥητ
αιτιατική	τόν	πράκτορ-α	ῥητ	τούς	πράκτορ-ας	ῥητ
κλητική	ῶ	πρᾶκτορ-ς ---> πρᾶκτορ	ῥητ	ῶ	πράκτορ-ες	ῥητ

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Στα **διπλόθεμα** ουσιαστικά, η αλλαγή αφορά πάντα το **τελευταίο φωνήεν του θέματος** π.χ. αλλάζει το -η- (αἶθηρ- / αἶθερ-) και όχι το -αι-.
- Οι αλλαγές που γίνονται είναι οι εξής: **-ω- -> -ο- / -η- -> -ε-**. Πιο αναλυτικά:
- α. στην **ονομαστική ενικού** εμφανίζεται το **μακρό φωνήεν** δηλ. το **-ω-** ή το **-η-** π.χ. ὁ αἶθ^ρ / ὁ πράκτωρ
- β. στην **κλητική ενικού** εμφανίζεται το **μακρό φωνήεν** μόνο εάν αυτό **τονίζεται** (π.χ. ὦ αἶθ^ρ)
- γ. στην **κλητική ενικού** εμφανίζεται το **βραχύ φωνήεν** (π.χ. ὁ πράκτωρ -> ὦ πράκτορ), αν **δεν** **τονίζεται**
- δ. σε **όλες τις άλλες πτώσεις** (γενική, δοτική, αιτιατική ενικού και πληθυντικού / ονομαστική και κλητική πληθυντικού) εμφανίζεται το **βραχύ φωνήεν** π.χ. τοῦ αἰθέρ-ος / τοῦ πράκτορ-ος.

Β. ΥΓΡΟΛΗΚΤΑ - 3. ΣΥΓΚΟΠΤΟΜΕΝΑ

<u>παράδειγμα συγκοπτόμενου ουσιαστικού</u>					
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
ονομαστική	ὁ	πατηρ-ς ---> πατήρ	ονομαστική	οἱ	πατέρ-ες
γενική	τοῦ	πατερ-ος ---> πατρ-ός	γενική	τῶν	πατέρ-ων
δοτική	τῷ	πατερ-ι ---> πατρ-ί	δοτική	τοῖς	πατερ-σι(ν) ---> πατρ-σι(ν) ---> πατρά-σι(ν)
αιτιατική	τόν	πατέρ-α	αιτιατική	τούς	πατέρ-ας
κλητική	ὦ	πατερ-ς ---> πάτερ	κλητική	ὦ	πατέρ-ες

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Ως **συγκοπτόμενα** ουσιαστικά χαρακτηρίζονται ορισμένα ουσιαστικά της γ' κλίσης που είναι:
 - α. **ημιφωνόληκτα**
 - β. **υγρόληκτα**
 - γ. **διπλόθεμα** (έχουν δύο θέματα, ένα που λήγει σε **-ηρ-** και ένα που λήγει σε **-ερ-**) και
 - δ. σε κάποιες πτώσεις αποβάλλουν (συγκόπτουν) δηλαδή **χάνουν** ένα φωνήεν και συγκεκριμένα **το -ε- από το θέμα που λήγει σε -ερ** (π.χ. το -ε- από το θέμα πατερ-)
- Στην ομάδα αυτή ουσιαστικών ανήκουν οι λέξεις: **ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ, ὁ ἀνὴρ, ἡ Δημήτηρ, ἡ γαστήρ**. Όλα οι παραπάνω λέξεις κλίνονται με τον ίδιο ακριβώς τρόπο.

- Προσοχή! Η **κλητική ενικού** σχηματίζεται με το θέμα που λήγε σε **-ερ-** και ο **τόνος ανεβαίνει** π.χ. ὁ πατήρ ---> ὦ πάτερ.
- Προσοχή! Η **δοτική πληθυντικού**, μετά την αποβολή του -ε-, σχηματίζεται με την **προσθήκη ενός -α-** για λόγους προφοράς π.χ. πατερ-σι(ν) ---> πατρ-σι(ν) ---> πατρά-σι(ν).
- **Προσοχή!** Η λέξη **άνηρ**, όταν **χάνει το -ε-**, **παίρνει ένα -δ-** για λόγους προφοράς π.χ. άνερ-α ---> ἄνρ-α ---> ἄνδρα.

<u>παραδείγματα συγκοπτόμενων ουσιαστικών</u>				
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
ονομαστική	πατήρ	μήτηρ	άνηρ	θυγάτηρ
γενική	πατρ-ός	μητρ-ός	άνδρ-ός	θυγατρ-ός
δοτική	πατρ-ί	μητρ-ί	άνδρ-ί	θυγατρ-ί
αιτιατική	πατέρ-α	μητέρ-α	ἄνδρ-α	θυγατέρ-α
κλητική	πάτερ	μῆτερ	ἄνερ	θύγατερ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ				
ονομαστική	πατέρες	μητέρες	ἄνδρες	θυγατέρες
γενική	πατέ-ων	μητέ-ων	άνδρ-ῶν	θυγατέ-ων
δοτική	πατρ-άσι(ν)	μητρ-άσι(ν)	άνδρ-άσι(ν)	θυγατρ-άσι(ν)
αιτιατική	πατέρ-ας	μητέρ-ας	ἄνδρ-ας	θυγατέρ-ας
κλητική	πατέρ-ες	μητέρ-ες	ἄνδρ-ες	θυγατέρ-ες

Γ. ΣΙΓΜΟΛΗΚΤΑ - ΟΥΔΕΤΕΡΑ

<u>παραδειγμα ουδέτερου σιγμόκλητου ουσιαστικού</u>						
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ			
ονομαστική	τό	ἔδαφος	βέλος	τά	ἐδάφη	βελ
γενική	τοῦ	ἐδάφους	βελ	τῶν	ἐδαφῶν	βελ
δοτική	τῷ	ἐδάφει	βελ	τοῖς	ἐδάφεσι(ν)	βελ
αιτιατική	τό	ἔδαφος	βελ	τά	ἐδάφη	βελ
κλητική	ὦ	ἔδαφος	βελ	ὦ	ἐδάφη	βελ

Τα ουδέτερα σιγμόληκτα έχουν ένα θέμα που λήγει σε -εσ- αλλά το -ε- αυτό του θέματος μετατρέπεται σε -ο- (δηλαδή σε θέμα -οσ-) στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική ενικού.